

הערת הלכה

יצא לאור ע"י בית ההוראה
"שערי הוראה"
נערך ע"י הרב יוסף
אייזנשטיין שליט"א מרבני
בית ההוראה מו"צ ומח"ס
דעת הלכה וש"ע השל"ח
לפי סדר דף היומי בהלכה

"קו הרבנים" מענה 24 שעות ביממה: 0732-122-122

גליון 6 שבת שובה

דיני יום הכיפורים המצויים

אכילה בערב יום כיפור

- א. מצוה לאכול בערב יום הכיפורים ולהרבות בסעודה ואסור להתענות בו. (סי' תרד ס"א). ויש לאדם למעט בלימודו בערב יו"כ כדי לאכול ולשתות. (מ"ב סק"א).
- ב. שיעור האכילה הוא **כמות** בתוך כדי אכילת פרס. (מני"ח שיג ט, טו). וי"א באכילת **כזית**. (שד"ח אסי"ד יו"כ א' ג). ובשם האריז"ל שיש להרבות כשיעור **שני ימים**. (שו"ע הרב בסידורו). והיינו מעט יותר מאכילת יום אחד. (א"א בוטשאטש ס"א). ולפחות **ב' סעודות** פת. (כה"ח סק"ב). ויש שהיו אוכלים **צימוקים** כל היום. (מהר"ל דיסקים עמוד אש פ"ב סב).
- ג. **נשים** חייבות במצוה זו. (כת"ס או"ח ק"ב, חכמת שלמה). ויש שנסתפקו בזה. (שו"ת רע"א מהדו"ק טז. וע"י מני"ח שיג טו).
- ד. **בלילה** י"א שמצוה לאכול. (מג"א סק"א, בשם השלי"ח). ויש חולקים. (הגר"א ויד אפרים שם).

וידוי

- א. מתודה במנחה קודם סעודה המפסקת. (שו"ע סי' תר"ז ס"א). וראוי להחמיר ולהתוודות גם **אחר אכילה** קודם חשיכה. (מ"ב ס"ק ג). שכח לומר וידוי במנחה וזכר אחר אכיל, יתודה סמוך לחשיכה. (הל"ש פ"ד א).
- ב. הוידוי צריך לומר **בעמידה**. (שם ס"ג) וטוב שישחה כמו במודים. (מ"ב שם סק"ד). לא יסמוך על דבר שאם ינטל אותו דבר יפול, ואם **סמך** צ"ע אם יחזור ויתודה. (שם) וסמיכה מועטת שלא יפול אם ינטל הדבר מותרת. (סי' צד מ"ב ס"ק כב). ואם הוא זקן או חלש שאין יכול בלא סמיכה מותר לו לסמוך. (ברכי יוסף או"ח קלא ח). והוידוי שבחזרת השי"ץ בודאי יש להקל לסמוך. (מקראי קודש ימים נוראים מו). העמידה היא **עד אחר על חטאים שאנו חייבים עליהם** ד' מיתות ב"ד. (מ"ב שם).
- ג. יאמר יהיו לרצון קודם שמתחיל הוידוי. (מ"ב ס"ק טז). **שכח להתוודות** בסוף התפילה יתודה אחר כך. ויכול לסמוך על וידוי שבחזרת השי"ץ. (הל"ש פ"ד ח).
- ד. מי שהתודה בסוף התפילה וטעה בתפלתו באופן שצריך לחזור התפילה, אין צריך לחזור על הוידוי. (הל"ש שם ד"ה א, שבה"ל ח"ו ע).
- ה. בעת אמירת הוידוי כשמזכיר החטא **יכה באגרוף** על החזה או הלב, כלומר אתה גרמת לי שאחטא. (מ"ב ס"ק יא).
- ו. אין צריך לפרט החטא אלא יאמר חטאתי ונוסח על חטא, ובלחש נכון לפרט. (שם ס"ב).
- ז. **באמצע הוידוי** יש לענות קדושה, קדוש קדוש, וברוך כבוד, אמן דהמלך הקדוש, מודים אנחנו לך, אמן יהא

שמייה רבה, אמן דאמירן בעלמא. (מ"ב ס"ק יב, סי' קכב סק"ד).
ח. צריך כל יחיד לומר עשרה וידויים ביום כיפור. (מ"ב סי' תרכ סק"ב). **נשים** מתוודות, אמנם לא נהגו לומר עשר פעמים. (אשי ישראל פמ"ו נד).

הדלקת נרות

- א. נהגו להדליק נרות בערב יום כיפור, ומברכים להדליק נר של יום הכיפורים. (סי' תר"י ס"א-ב).
- ב. נשים שברכו שהחיינו בשעת הדלקת נרות לא יברכו שוב בתפלת ערבית.
- ג. אשה שרוצה להדליק **נרות ולנסוע אח"כ לביהכ"נ או לשתות עוד** יכולה לעשות תנאי שאין מקבלת קדושת היום ולא תברך שהחיינו בהדלקה רק בתפילה בביהכ"נ. (מבית לוי פ"ח א).
- ד. אשה ששכחה להדליק נר ביום כיפור אינה חייבת להוסיף נר כל שבת. (מבית לוי שם ד).
- ה. נוהגים שכל **איש נשוי** עושה לו נר. (שו"ע שם ס"ד). ונר נשמה לאביו ואמו שמתו. (שם). ויש שמדליקים אותם בביהכ"נ. (מ"ב שם), ויש שנהגו שהנר נשמה מדליקים בביהכ"נ **ונר הבריא בביתו**. (אלף המגן סי' תר"ג יח) וידליק עוד נר כדי שיהיה לו להבדלה נר ששבת. (מ"ב תרכד ס"ק ג).
- ו. אם אין אשתו מדליקה בביתו והוא ישן באכסניה צריך להדליק נר לכבוד היום ואין יוצא בנר החיים.

דיני ומנהגי היום

- א. מפקינים לאכול ולשתות **מבעוד יום**, שצריך להוסיף מחול על הקודש. (סי' תר"ח ס"א) קודם שקיעת החמה. (מ"ב סק"ב).
- ב. נהגו ללבוש **קיט"ל** לבן ונקי. (סי' תר"י ס"ד). וכיון שמייוחד לתפלה אין להכנס עמו לבית הכסא רק להשתין. (מ"ב ס"ק יח). ואם לבשו גם בסעודות ר"ה אינו מיוחד לתפילה.
- ג. נכון שלא **יקבלו קדושת היום** עד לאחר כל נדרי שאומרו מבעוד יום. (סי' תר"י ס"ב, הל"ש פ"ד הע" 4, אשי ישראל פמ"ו לה). אמנם הרבה נהגו לקבל קדושת היום קודם, וכהנתו שיוכל להתיר נדרים. (הל"ש שלמי נדר יט).
- ד. יש שעומדים כל התפלות ביום ובלילה. (סי' תר"י ס"ה מ"ב ס"ק י"ג). ונשים לא יעמדו. (מ"ב שם). וכלל הדבר מי שהעמידה מזיק לו או שלא יוכל לכונן כראוי, עבירה בידו. (מס"א, שעה"צ יח).
- ה. נהגו **ליפול על פניהם** כשאומרים והכהנים והעם ובעלינו לשבת. (סי' תרכ"א ס"ד) ואף אם הוא אומר עדיין

פיוטים, יפול עם הציבור. (מטי"א ס"יא). ויפסיק בינו לבין הקרקע. (מ"ב ס"ק יד) וכשאינו לו יטה קצת על צידו. (ס"י קלא מ"ב ס"ק מ).

איסור אכילה ושתייה

א. אסור מן התורה או לשתות אף **כל שהוא**. (ס"י תרי"ב ס"ה, מ"ב ס"ק יא). ואם אכל כשיעור כותבת הגסה יותר מ-30 סמ"ק או שתה כשיעור מלא לוגמיו יותר מ-40 סמ"ק חייב כרת במזיד, ובשוגג חייב חטאת. (שם).

ב. אוכלים שאינם ראויים או **משקים שאינם ראויים**, אסור מדרבנן אפילו קצת. (שם ס"ה, מ"ב ס"ק טו, וכת' .

ג. אסור **לרחוץ פיו** ביום כיפור, שמא יבלע קצת. (ס"י תרי"ג, מ"ב ס"ק יא), ואף אם יודע שיכול להעמיד עצמו שלא יבלע אסור. (מ"ב ס"י תרי"ב ס"ק יז)

ד. מותר **לבלוע רוקו**, כיון שאין כונתו כלל לשתיה. (מ"ב ס"י תקס"ז ס"ק יג), ואף אם לגלגל הרוק בפיו. (חוט שני יו"כ ע"י קמ"ז), וי"א שבגלגלו בפיו יש לפולטו. (הגרי"ש אלישיב חג בחג ימ"י פכ"ב הע' 46)

ה. ללעוס בערב יו"כ שורש מתוק [לאקרי"ץ] אסור לבלוע הרוק ביום כיפור. (מ"ב ס"י ז, ס"ק מה).

ו. מותר **להריח עצי בשמים** להשלים מאה ברכות, וכל זמן שלא הסיח דעתו אסור לחזור ולברך. מים המריחים אין מברכים עליהם, ואסור לשפכו על בגד, כי מוליד בו ריח. (מ"ב ס"י תריח ס"ק יח, שעה"צ כב).

ז. **קטנים** בזמן הזה שירדה חולשה לעולם, אין נוהגין להשלים התענית, (מ"ב ס"י תרטי"ז ס"ק ט). ואף ביו"כ הסמוך לבר מצוה, ואין מקור למנהג לצום ג' צומות קודם הבר מצוה ואין עליו להתענות. (הל"יש פי"ו כז, הע' 67).

ומחנכין אותם **להתענות לשעות**. ופחות מבן ט' אין מענין אותו כלל. (ס"י תרטי"ז ס"ב). **ובליל יו"כ** נהגו שאין אוכלים ושותים, ואם הם רעבים וצמאים מאד מותר להם לאכול ולשתות. (הגרי"ש אלישיב חג בחג ימ"י פכ"ד הע' 7), ואם אכלו כשיעור שצריך לברך ברהמ"ז אומר יעלה ויבוא. (ס"י תריח ס"י). וראוי שהקטנים לא יאכלו כנגד העם (כה"ח).

ח. מותר **לנגוע ביו"כ באוכלים** ומשקים וליתן לקטנים, (ס"י תרי"ב ס"י), ואפילו אם התינוק יכול ליטלו בעצמו. (מ"ב ס"ק לב). ושלא לצורך כלל יזהר שלא יגע באוכלים. (מטי"א ס"י).

ט. מותר לדבר ביו"כ אודות אכילת מאכלים במוצאי היום. (הל"יש פי"ה יב).

י. **מעוברות** גם בזמנינו כשמרגישות כרגיל מתענות, מלבד כשדעת הרופא שצריכה לשתות שיש חשש שתסתכן ותחלש או תפיל, **תשתה לשיעורים**. (הל"יש פי"ו א). והעיקר שיכינו עצמם קודם הצום בשתייה מרובה ובמנוחה שתוכל לצום. ותברר קודם הצום אצל **רופא ורב**. וכן מניקות ישתו הרבה קודם הצום ויצומו.

אם מרגישה צירים תשתה כרגיל. וכן אם מתחיל תהליך לידה כירידת מים. יולדת תברר דינה אצל רב.

יא. **חולה** יברר אצל הרופא ומורה הוראה קודם הצום אם מותר לו לצום או לשתות לשיעורים, או כרגיל.

יב. חולה שאין בו סכנה מותר לקחת **תרופה שאין ראויה** לאכילה, ואם אינו יכול ליטלה בלא מים **יפגום המים** בסבון וכדומה. (אגר"מ או"ח ח"ג צא). וכן מי שיש לו **כאב ראש חזק** וכואב כל גופו או נפל למשכב מותר לו ליקח תרופה כנ"ל. וטוב יותר אם יכול לקחת נר פתילה.

רחיצה וסיכה ושאר עינויים

א. אסור לרחוץ ביום כיפור בין בחמין ובין בצונן. (ס"י תרי"ג ס"יא). ובין בשאר משקים. (פרי"ח ס"ק ט). ואף **להושיט אצבעו במים אסור**. (שו"ע שם).

ב. אם ידו או שאר גופו **מלוכלים** מותר לרוחצם להעביר הלכלוך. (שם ס"יא ב). ונכון להחמיר שלא לרחוץ בשביל העברת זיעה. (מ"ב ס"ק ב). וירחוץ רק מקום המלוכלך. (מ"ב ס"ק ו).

ג. נוטל אדם ידיו **שחרית** שלש פעמים עד סוף קשרי אצבעותיו, וכן כשיצא מבית הכסא אם דרכו ליטול ג' פעמים. (שם ס"י ג, מט"א ס"ה), ואם נגע בגופו במקומות המכוסים אפילו לא נגע רק באצבע אחת, צריך לרחוץ כל ידו עד קשרי אצבעותיו. (מ"ב ס"ק ו).

ד. **כהן** העולה לדוכן נוטל ידיו עד הפרק. (ס"י ג' מ"ב ס"ק יז). וכן חולה או קטן הצריך לאכול פת יטול ידיו עד הפרק. (ש"ש פל"ט הע' קו, שבה"ל ח"ח קלט).

ה. אם פניו מלוכלכות קצת או שיש לו **לפלוף על עינו**, ילחלח ידיו במים וירחוץ הלכלוך או הלפלוף. (מ"ב ס"ק ט).

ו. עדשות מגע שמרכיבין על העיניים כשהן לחות מותר. (חוט שני ע"י קלח)

ז. נגע במנעליו שלא ע"י בגד צריך ליטול מקום שנגע בהם. (מ"ב ס"י תרי"ד ס"ק יד), ואף בנעלי גומי. (כה"ח ס"י תקנ"ד ס"ק עג)

ח. סיכה אסור אף להעביר הזוהמא, (ס"י תרי"ד ס"יא). אין ליתן **דאדורנט** למנוע זיעה. (הגרי"ש אלישיב אשרי האיש ח"ג פע"א ט).

ט. אסור לנעול סנדל ומנעל של עור, אבל של גומי או בגד ושאר מינים מותר. (שם ס"ב), ויש מחמירים אף במנעל משאר מינים אם מגן על הרגל ואינו מרגיש יחף, ונכון להחמיר. (מ"ב שם ס"ה). ונהגו ללכת **בנעלי גומי** שאנו כאיסטניס בזה. (הל"יש פי"ה יז), ויש מקום להחמיר.

תפלות עשרת ימי תשובה

א. שכח לומר **זכרנו או מי כמוך, או וכתוב או בספר חיים**, אם נזכר קודם שאמר השם של הברכה, אף שיש שם ב-וכל החיים, חוזר ואומר. (מ"ב ס"י תקפ"ב ס"ק טז). ובשו"ע הרב (ס"י) כתב אומרם במקום שזכר. ואם כבר אמר השם אינו חוזר. (שו"ע שם ס"ה). וטוב לאמרם באלקי נצור קודם יהיו לרצון השני, ומי כמוך לא יאמר שם, כי הוא שבח. (כ"פ החיים ס"ק כז).

ב. בעשרה ימים מראש השנה ליום כיפורים צריך לומר המלך הקדוש המלך המשפט. שכח או מסופק **אם אמר הקל הקדוש**, אם נזכר אחר ששהה כדי דיבור, או שהתחיל ברכה אחרת, חוזר לראש התפלה. (שו"ע ס"י תקפ"ב ס"יא, מ"ב ס"ק יז). ואף בליל ראש השנה. (שעה"צ ס"ק יד)

אם נזכר **תוך כדי דיבור**, היינו שלא שהה כדי שלש תיבות משגמר הקל הקדוש, ולא התחיל ברכה אחרת, (מ"ב ס"ק יז), ואמר המלך הקדוש, יצא. (שם ס"ב). ספק אם אמר תוך כדי דיבור, אינו חוזר. (א"י בוטשאטש). אמר הקל המלך הקדוש יצא. (שם).

ג. שכח לומר **ובכן תן פחדך וכו'**, אבל אמר המלך הקדוש אינו חוזר. (מ"ב ס"ק יז).

אמר **ובכן תן פחדך**, ומסתפק אם סיים המלך הקדוש, אין צריך לחזור. (מ"ב ס"ק יד). וי"א שאם יודע שאמר זכרנו ומי כמוך ומסתפק בהמלך הקדוש אינו חוזר. א"י בוטשאטש, דעת תורה ס"ב).

ד. סיים הברכה מקדש ישראל ויום הכיפורים, ולא אמר **מלך על כל הארץ**, יצא. (מטה אפרים סי' תקפ"ב ס"י"ט). ואם אמר מקדש ישראל והזמנים לא יצא. (שם ס"י"ח).

ה. שכח או מסופק אם אמר **המלך המשפט**, אם נזכר תוך כדי דיבור, יאמר מיד המלך המשפט. ואם נזכר לאחר כדי דיבור אינו חוזר, כיון שהזכיר מלך. (רמ"א סי' קי"ח, מ"ב סק"ג). ויש אומרים שטוב שיתפלל תפלת נדבה לאחר שעקר רגליו. (שועה"ר סי' תקפ"ב ס"ב).

ו. כשהציבור אומרים **המלך**, אף העומד בפסוקי דזמרה, יאמר עמם תיבת המלך. (פס"ת תקפ"ד א').

ז. נוהגים לומר אחר ישתבח מזמור **שיר המעלות ממעמקים**. (מ"ב סי' נד סק"ד). העומד עדיין בפסוקי דזמרה והציבור אומרים שיר המעלות, רשאי לומר עם הציבור, וכשמגיע אחר ישתבח יוכל לאמרו שוב במקומו. (מטה אפרים – אלף למטה סי' תקפ"ד סק"ב)

ח. בקדיש כופלין לומר לעילא לעילא מכל ברכתא. (מ"ב סי' תקפ"ב ס"ק טז, סי' נו סק"ב). ובסיום הקדישים והתפלה נהגו לומר עושה השלום. (מטה אפרים סי' תקפ"ב ס"א). ויש שנהגו לומר כן רק בסיום התפילה ולא בסיום הקדישים. (שם אלף המגן ס"ק לו)

ט. אמר במעריב במוצאי יו"כ המלך הקדוש אינו חוזר.

הבדלה

א. אחר שהבדיל בתפילה או אמר ברוך המבדיל מותר **כבר לשתות מים**. ואסור באכילה עד שיבדיל על הכוס (הלי"ש יו"כ פ"ה ד"ה מ).

ב. שאר עינויים מותר אף קודם הבדלה. (מג"א סי' תרכ"ד).

ג. ברכת מאורי האש מברכים על **נר ששבת** שהיה דלוק מערב יום כיפור. ולא יברך על נר נשמה או על נר שהודלק לכבוד היום ואם אין לו ידליק ממנו ויברך על שניהם. (סי' תרכ"ד ס"ד-ה).

דיני נטילת ידים מסימן קס"ז – קסה ס"א

זהירות בשפשוף

יז. אם נטל ידיו עד קשרי אצבעותיו כשמשפשוף ידיו זו בזו יזהר שלא יגע במקום שלא נשפך מים, כי הם יטמאו הידים. אבל בנטל כל היד אין לחשוש. ואחר שנגב ידיו אין צריך ליזהר בזה אף אם נתלחחו אחר כך. (שו"ע ס"ז מ"ב ס"ק נו).

נגע במי הקינוח

יח. נטל ידיו מים ראשוניים בפחות מרביעית והמים טמאים, אם קנח אותם נטהרו ידו אף בלא מים שניים. ולכתחילה צריך לשניים. (שו"ע ס"ח מ"ב ס"ק נו). ולחזו"א (סי' כד ס"ק כד). בנטל פחות מרביעית חייב ליטול מים שניים אף אחר הניגוב. ואם חזר ונגע במי הקינוח נטמאו ידיו. וצריך לנגב ולחזור וליטול. (מ"ב שם). וכן אם נגע במי נטילת חבירו שנטל כדין. ובמי נטילת חבירו שלא כדין אינו חוצץ. (חזו"א סי' כה ס"ק יב).

מגבת

יט. נגע במגבת שניגבו בה אחרים אחר נטילה והיא רטובה טופח על מנת להטפוח אין צריך לחשוש שמא אחד לא נטל ידיו כדין כי אינו מטמא. וי"א שיש לחשוש שמא לא נטלו כהלכה והמים טמאים ואין לנגב בה. (מחצה"ש ס"ק טז, שבה"ל ח"ז כ).

שערות הראש

כ. המשפשוף בראשו כדי לנגב היד אינו מטמא אבל אם חכך בראשו או נגע בזיעה צריך נטילה. (שו"ע ס"ח מ"ב ס"ק נח) וי"א שאף הנוגע בשערות הראש צריך נטילה. (שעה"צ ס"ק מו בשם המג"א)

מים שניים על דבר אחר

כא. הנוטל ידיו בפחות מרביעית וצריך מים שניים יזהר **שלא ישאר על ידו צרור** או קיסם או דבר אחר כי אין מים שניים מטהרים רק מים שעל ידים ולא שעל דברים אחרים, ויחזרו המים שעליהם ויטמאו הידים. (שו"ע ס"ט) ולמג"א אף דבר שברייתו מהמים כיבחושין **ושלג וברד** לא ישאר על הידים ופמ"ג מסתפק בשלג וברד. (מ"ב ס"ק סד) ובנוטל כל יד **ברביעית** אין צריך ליזהר בזה. (שו"ע שם).

מכה ורטיה

כב. יש לו **מכה ורטיה** עליה ואין יכול להסירה מכאב המכה, **יטול שאר היד** שלא במקום הרטיה, ויזהר שלא יגעו המים ברטיה שלא יחזרו המים ויטמאו היד, או ישפוך רביעית ולא יטמאו המים כלל. (שו"ע ס"י). ועצה זו יפה יותר כי קשה ליזהר לשפוך מים עד הרטיה ולא יעלו על הרטיה. וטוב לכרוך על הרטיה אחר הנטילה סמרטוט לבן ונקי לכסות זוהמת הרטיה.

ויש מצדדים שאם יש רטיה על חלק מידו צריך לכרוך מפה על כל היד. (שו"ע הלכות ס"י בשם החזו"א). ואם אצבעות ידיו מגולות יטלם ולא יכרוך במפה. (שבה"ל ח"א מד).

כג. **נפלה הרטיה** בתוך הסעודה צריך ליטול שנית. (מ"ב ס"ק עא), כל היד, וצ"ל. (שעה"צ ס"ק נח).

כריכה במפה

כד. אם אינו יכול ליטול ידיו כלל מחמת חולי יכרוך ידיו במפה. (מ"ב ס"ק סט). ואם אינו יכול ליטול רק יד אחת יטול בברכה על נטילת ידים. (רב פעלים ח"א או"ח ח).

סימן קסג

למחבר שתי ידיו ולרמ"א יש להקל יד אחת, ואוכל פת או דבר שטיבולו במשקה, או אוכל **על ידי כף** כשאין לו מפה. (שו"ע ס"א מ"ב סק"ג ז). וכן הדין אם **אין לו כלי** ליטול ויש לו מים. (צ"ח ח"ח ז).

אין לו מים או כלי

א. אם **אין מים** מצויים לפניו בדרך שהולך בריחוק ד' מילין ולאחריו או **ביושב בביתו** מיל, או אף אם מסופק אם ימצא מים בשיעור זה ורוצה לאכול, **יכרוך במפה**,

אין מפה

ב. אם אין לו מפה לכרוך ידיו, מותר אף בלא מפה, אך אינו מצוי שלא יהיה לו שום בגד לכרוך ידיו. (מ"ב סק"ו).

ג. הנוטלים ידיהם בלחות העשבים כשאין להם מים עבירה בידם שמזלזלין בנטילת ידים, וברכתן לבטלה. (מ"ב סק"א).

מים מצויים

ד. אם מים מצויים אסור אף במפה, שמא יגע. (מ"ב סק"ב).

המאכיל לאחרים

ה. המאכיל לאחרים אינו צריך נטילת ידים רק האוכל,

כי תיקנו לאוכל אף שאינו נוגע. וכן האוכל במזלג צריך נטילה. (שו"ע ס"ב).

להאכיל מי שלא נוטל ידיו

ו. אסור להאכיל למי שבדאי לא נוטל ידיו משום לפני עור. אבל בספק ובפרט לעני בתורת צדקה אין להחמיר. וטוב שיאמר לעני נטול ידך. ואם הלחם של האוכל אין לפני עור אבל אסור משום מסייע לעבירה. (מ"ב ס"ק יא-יב). ואם יודע שלא יטול ידיו ואם לא יכבדהו במאכל יבוא לשנוא שומרי תורה וחשש חילול השם מותר לתת לו. (אג"מ או"ח ח"ה יג, מנחת שלמה ח"א לה א, שבה"ל ח"ד יז). ואם עושה כדי לקרבו ולהשפיע עליו לתורה מותר. (אג"מ שם).

סימן קסד

לאכילה רק מתנה שיעשה דבר אחר קודם, כי תקנו נטילה סמוך לסעודה. (שו"ע ס"א מ"ב סק"ו-ז).

נגע בסעודה במקום מכוסה

ו. העומד בסעודה ונגע במקומות המכוסים שיש שם זיעה או שחך בראשו ולא רק נגע בשערות, או שהסיח דעתו משמירת ידיו, וכל שכן בנגע במקום טינופת או עשה צרכיו, צריך לחזור וליטול ידיו.

ולמחבר מברך על הנטילה, ולמהרש"ל אין מברך אלא אם הלך והפליג בסעודה, והכרעת המ"ב בעשה צרכיו או נגע בטינוף או הלך והפליג נוטל בברכה, ובנגע במקום מכוסה או השתין נוטל בלא ברכה. (שו"ע ס"ב מ"ב סק"ח-ג). ולחזו"א המברך לא הפסיד והמיקל שלא לברך איו מוחין בידו. (או"ח כה ט).

מקומות המכוסים

ז. מקום מגולה בזרעותיו הוא עד המרפק, ולמעלה מזה אף שיש שהולכים שם. גלוי בטלה דעתם. (חזו"א אגרות ח"א ד). ויש שכתב שהמיקל יש לו על מי לסמוך. (מנח"י ח"ד קיד).

ח. אם בשרו נקי מלכלוך וזיעה י"א שאם נגע פטור מנטילה. (כה"ח כסי' ד פט). וי"א שלא חילקו חכמים וחיוב בנטילה. (א"א בוטשאטש סי' ד כא).

סימן קסה

נטילה ואשר יצר הוי הפסק בין נטילה להמוציא, ואין להניח אשר יצר לאחר המוציא כי חיובה מיד. (שו"ע ס"א מ"ב סק"ב).

ב. אם קשה לו ליטול שני נטילות או אם בדיעבד נטל נטילה אחת לאכילה יברך תחילה על נטילת ידים ואחר כך אשר יצר, ואינו הפסק. (מ"ב סק"ב).

הכנה לנטילה

א. כל אדם יבדוק עצמו ליפנות קודם הנטילה. (מ"ב סק"א).

העושה צרכיו קודם הסעודה

ב. העושה צרכיו ורוצה לאכול יטול נטילה שאינה גמורה רק משום נקיות ויברך אשר יצר ויטול שנית ויברך על נטילת ידים. ואין ליטול רק פעם אחת כי אם יברך קודם אשר יצר הרי זה הפסק בין נטילה לברכה, ואם יברך על